

OBILJEŽJA TURIZMA U RURALNOM PROSTORU

Dora Smolčić Jurdana
Daniela Soldić Frleta
Leila Đedović

Sažetak

Specifičnost razvoja turizma u ruralnim područjima leži upravo u njihovim posebnostima. Ruralne prostore najčešće obilježava vrlo bogata prirodna, kulturna i tradicijska baština, ali i problemi depopulacije i napuštanja tradicionalnih djelatnosti. U takvim okolnostima, vrlo se često baš u turizmu traži održivo razvojno rješenje za ruralna područja. Osiguranje održivoga razvoja turizma u ruralnom prostoru ogleda se u percipiranju razvojnih potreba lokalne zajednice. Stoga, svrha ovog rada leži u upravo prikazu specifičnih obilježja turističkoga razvoja u ruralnom prostoru, odnosno u isticanju njegovih prednosti i koristi za lokanu zajednicu, ali i ograničenja i troškova koji mogu proizaći iz njegova neadekvatnoga planiranja.

Cljučne riječi: ruralni turizam, ruralni razvoj, održivi razvoj

UVOD

Vrijeme donosi neizbježne promjene u načinu života na ruralnim prostorima. Ruralni resursi sve su više podložni pritiscima koji proizlaze iz sve šireg raspona ekonomskih, društvenih, političkih i ekoloških utjecaja (Garrod et al. 2006) tijekom vremena, mijenjao se način poljoprivredne proizvodnje, način života u ruralnim prostorima, kao i uključenost lokalne zajednice, pored poljoprivrede, i u druge ekonomske aktivnosti, među kojima se našao i turizam. Ruralna područja najčešće obilježava vrlo bogata prirodna, kulturna i tradicijska baština, ali i problemi depopulacije i napuštanja tradicionalnih djelatnosti i proizvodnje. Iz toga razloga, danas ruralne prostore najčešće karakterizira malen broj uglavnom starijeg stanovništva, malena poljoprivredna obiteljska gospodarstva i nerazvijena infrastruktura. Sve je jasnije kako se izazovi s kojima se suočavaju ruralni prostori mogu učinkovitije rješavati primjenom novih načina razmišljanja i djelovanja na temelju načela održivoga razvoja (Garrod et al. 2006, Sharpley 1996, Shepherd 1998). Turizam ima vrlo značajnu ulogu u modifikaciji ruralnih prostora jer kroz svoje izravne i neizravne utjecaje, generira značajne efekte, kao što su dodatni prihodi lokalnog stanovništva, priljev deviza, povećanje investicija i zapošljavanja, čime potiče i osnažuje razvoj lokalnog gospodarstva. Stoga se vrlo često kroz turizam traži način revitalizacije ruralnih područja i povećanje kvalitete života na tim prostorima, tim više što se i u trendovima turističke potražnje vidi sve veći interes turista za specifične oblike turizma među kojima ruralni turizam zauzima visoko mjesto. S obzirom na specifičnosti ruralnih područja, pri planiranju razvoja turizma, posebna se pažnja treba posvetiti učincima koje on donosi ruralnim zajednicama. Razvoj turizma u ruralnom području trebao bi biti strateški planiran, a njegovi negativni učinci na okoliš i sociokulturno okruženje trebaju biti ograničeni i kontrolirani (Gavrilă-Paven et al. 2015). Stoga se ovaj rad fokusira na prednosti usvajanja pristupa održivoga razvoja turizma u ruralnim prostorima, s ciljem doprinosa rješavanju sve složenijih izazova s kojima se

suočavaju ruralna područja. Ruralni turizam može biti pokretač održivoga razvoja ruralnog prostora, ali samo ukoliko se temelji na ravnoteži ekonomske, ekološke i društvene održivosti (Bartoluci et al. 2016).

Rad je podijeljen, pored uvoda i zaključka na dva poglavlja. U prvom se poglavlju daje osvrt na moguće utjecaje turizma na lokalnu zajednicu, dok se u drugom poglavlju daje pregled ključnih aspekata održivoga razvoja turizma na ruralnim područjima.

1. UTJECAJ TURIZMA NA RURALNE ZAJEDNICE

Razvoj turizma na ruralnim prostorima predstavlja jednu od ekonomskih prilika jer se njegovim razvojem mogu potaknuti različite gospodarske aktivnosti kao i povratak stanovništva, tim više što potražnja za ovim oblikom turizma neprestano raste (Soldić Frleta 2015). UNWTO (Svjetska turistička organizacija UN-a) ističe četiri ključna elementa koji obilježavaju ruralni turizam (preuzeto iz Bartoluci et al. 2016, prema UNWTO 2004):

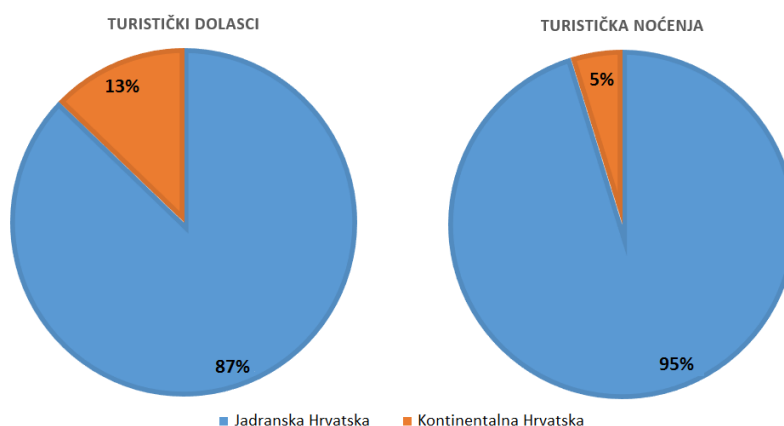
- prirodni ruralni resursi (rijeke, jezera, planine, šume i dr.)
- ruralni način života (obrti, lokalni događaji, gastronomija, tradicionalna glazba i sl.)
- ruralno nasljeđe (tradicionalna arhitektura, povijest, dvorci, crkve, sela i sl.)
- ruralne aktivnosti (jahanje, lov, ribolov, pješaćenje, biciklizam, vodeni sportovi i čitav još niz aktivnosti na otvorenom).

Posebna privlačna snaga ruralnih sredina leži u obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima na kojima se, u specifičnom prirodnom ambijentu, uzgaja i nudi prirodna i zdrava hrana koju domaćini pripremaju na tradicionalan način. Stoga se razvojem turizma u ruralnim prostorima potiče očuvanje ruralnog načina života, tradicije i običaja, ali i unapređenje kvalitete poljoprivredne proizvodnje i življenja u cjelini. Na taj način turizam nadopunjuje osnovnu djelatnost obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, koja su ekonomski uspješnija upravo zbog uspješnog spoja poljoprivrede i turizma (Kantar 2015). Slijedom navedenog, potrebno je istaknuti kako je ključni nositelj razvoja turizma na ruralnom prostoru upravo stanovništvo koje živi na tom području, no ono treba partnere u kreiranju infrastrukture i turističke ponude, kao što su prijevoznici, putničke agencije, lokalne vlasti i druge koji omogućuju razvoj turizma u ruralnim područjima. Turizam kao razvojna strategija u ruralnim zajednicama donosi veliki broj prednosti (Petrić 2006):

- podupire lokalno zapošljavanje
- popravlja demografsku sliku
- diversificira ili proširuje poslovanje postojećih subjekata (npr. seoska gospodarstva)
- doprinosi stabiliziranju njihovog dohotka,
- turizam privlačeći financijska sredstva utječe na poboljšanje izgleda lokalnog okoliša i infrastrukture, što podrazumijeva održavanje i poboljšanje izgleda objekata i općenito ruralnog naselja
- ruralnom stanovništvu, koje se često osjeća marginalizirano, vraća osjećaj ponosa i samosvijesti (društvena funkcija turizma).

Hrvatska je zemlja s visokim potencijalom za uspješan razvoj turizma kako u obalnim županijama tako i onim kontinentalnima, no mnogi turistički resursi nisu iskorišteni što se očituje u neravnomjernom regionalnom razvoju. Primjerice, kako je vidljivo iz grafikona u nastavku, udio turističkih dolazaka i noćenja, u ukupnom turističkom prometu Hrvatske 2016. godine, ostvarenih u kontinentalnoj Hrvatskoj vrlo je nizak u odnosu na rezultate koji su ostvareni na području jadranske Hrvatske.

Grafikon 1. **Udio turističkog prometa kontinentalne Hrvatske u ukupnom turističkom prometu Republike Hrvatske 2016. godine**

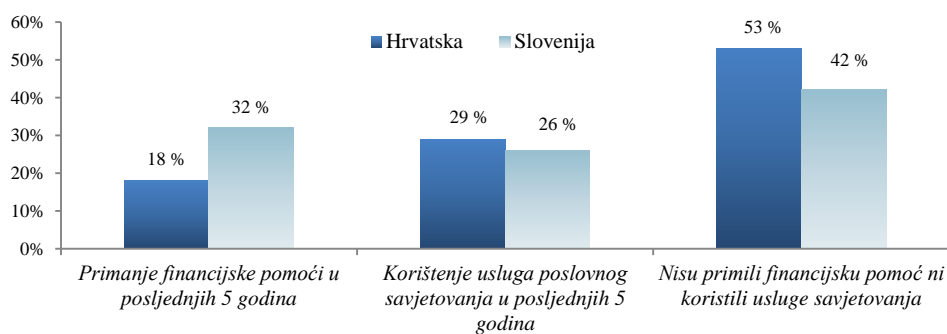
Izvor: Državni zavod za statistiku, *Priopćenje (1330/0350): Dolasci i noćenja turista u 2016.*, Zagreb, 2017.

Neravnomjerna naseljenost i depopulacija kontinentalne Hrvatske upućuje na loše društveno-ekonomske pokazatelje i nepoželjne uvjete za život. Kako bi se uklonili navedeni problemi, potrebno je pokrenuti gospodarski razvoj i poticati stanovništvo na aktivno sudjelovanje u razvoju. Nužno je sagledavanje resursa i način njihova iskorištavanja kako bi se osigurao gospodarski rast i blagostanje stanovništva. U tom kontekstu, jedno od optimalnih rješenja za postizanje navedenih ciljeva vidi se u razvoju ruralnoga turizma. Kontinentalna Hrvatska sadrži predispozicije za razvoj ruralnoga turizma i kreiranja kvalitetnoga, atraktivnog turističkog proizvoda. Bitno je napomenuti da je u današnje vrijeme društvena odgovornost i ekološka svijest ljudi u porastu i takvi čimbenici imaju sve značajniju ulogu u odabiru destinacije. Shodno tome, potražnja za ruralnim turizmom također raste, budući da se temelji na održivom razvoju koji podrazumijeva uravnoteženo iskorištenje svih resursa i integralni pristup. Na taj način se ostvaruju pozitivni učinci turizma kao što su povećanje dohotka i rast životnoga standarda domicilnoga stanovništva, gospodarski rast i razvoj, očuvanje prirodnih i antropogenih resursa te zadovoljstvo i motivacija zaposlenika.

Istovremeno je značajno napomenuti kako razvoj turizma neće riješiti sve probleme s kojima se susreće stanovništvo ruralnih prostora. Među takvim problemima jest i onaj koji se odnosi na često slabu ekonomsku snagu obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, kojima je vrlo teško postići pozitivan financijski učinak (Krajnović et al. 2011). Nadalje, problemi se ogledaju i odsustvu institucionalne podrške, nedovoljnih vještina i znanja o IT tehnologiji, marketingu i financijsko-računovodstvenim poslovima

(Smolčić Jurdana 2015). Pored navedenoga, pojavljuje se problem nedovoljnih i/ili neadekvatnih financijskih poticaja kao i neadekvatna marketinška aktivnost objedinjenih poslovnih jedinica (obiteljskih seoskih gospodarstava u ruralnom turizmu) i slično (Krajnović et al. 2011). Sukladno rezultatima istraživanja koje je provedeno 2015. g. na poduzetnicima koji se bave ruralnim turizmom na području Hrvatske i Slovenije, vidljivo je kako većina ispitanih iz obje države nije primilo financijsku pomoć u prethodnih pet godina, niti je pokazalo interes za usluge savjetovanja. Nadalje, usluge poslovnoga savjetovanja koristilo je 26 % slovenskih i 29 % hrvatskih poduzetnika, dok je financijsku pomoć primilo 32 % slovenskih i tek 18 % hrvatskih ispitanika (Smolčić Jurdana 2015). Rezultati spomenutoga istraživanja ukazali su na bolji tržišni položaj slovenskih poduzeća u odnosu na hrvatske, kao i na nedovoljnu iskorištenost europskih fondova potpore poduzetništvu u ruralnim krajevima Hrvatske, dok su potpore proračunskih fondova Republike Hrvatske vrlo često nedostižne zbog prezahtjevnih uvjeta.

Slika 1. Primanje financijske potpore i korištenje usluga savjetovanja – stavovi hrvatskih i slovenskih poduzetnika

Izvor: Smolčić Jurdana 2015.

Ipak, unatoč brojnim problemima, sve veći broj turista i izletnika koji traže usluge i proizvode u ruralnom prostoru, i sve veća želja povratku prirodi i sudjelovanju u tradicijskim običajima, kušanju autohtone hrane, potiče sve veći broj poduzetnika u pokretanje vlastitoga poslovanja u ruralnim krajevima (Smolčić Jurdana 2015).

Učinci turizma na ruralne prostore i život u njima mogu biti brojni, pozitivni i negativni, a najčešće se dijele u tri osnovne skupine, utjecaji na okoliš, društveni i ekonomski utjecaji. Upravo se adekvatnim planiranjem i upravljanjem razvojem turizma mogu potaknuti pozitivni i ublažiti negativni učinci turizma na ruralnom prostoru.

S obzirom na specifična ekološka obilježja ruralnih prostora, posebnu pažnju treba posvetiti učincima turizma na okoliš. S jedne strane oni mogu biti pozitivni primjerice, očuvanje značajnih prirodnih područja, povijesnih i arheoloških lokaliteta, unapređenje kvalitete okoliša te poboljšanje infrastrukture. Isto tako, neadekvatnim i/ili stihijskim razvojem turizma, može doći do niza negativnih učinaka poput različitih onečišćenja (vode, zraka), buke, vizualne degradacije prostora, prenapučenosti, oštećenja povijesnih i arheoloških lokaliteta i slično.

U kontekstu ekonomskih utjecaja turizma, moguće je istaknuti sljedeće pozitivne aspekte njegovoga razvoja na ruralnom prostoru:

- generiranje potrošnje i multiplikacijski efekt turističke potrošnje
- generiranje prihoda
- zapošljavanje
- poticanje lokalne proizvodnje
- poticanje razvoja različitih gospodarskih aktivnosti
- poticanje ulaganja
- implicira poboljšanje infrastrukture.

Multiplikativni efekti turističke potrošnje su posebno vidljivi upravo u ruralnim područjima jer se, sukladno Petrić (2006), cjelokupni ruralni život sagledava kao svojevrsna turistička atrakcija. Ipak, kako bi ti efekti bili što veći, potrebno je voditi računa o što većoj uključenosti lokalnih roba i usluga na svim razinama opskrbnog lanca. Razvoj turizma na ruralnim prostorima s vremenom će pokrenuti nove gospodarske aktivnosti, odnosno novu potrošnju. Budući da je uključeno u turističke aktivnosti, lokalno stanovništvo može imati koristi od prodaje smještajnih jedinica, različitih programa, radionica, kao i od prodaje poljoprivrednih proizvoda i hrane i pića, itd. (Lee i Kim 2009). Slijedom toga, razvoj turizma u ruralnom prostoru, kao i potražnja za radno intenzivnim proizvodima poput obrta i poljoprivrednih proizvoda dovest će do povećanja zaposlenosti, jer ruralni turizam može djelovati kao katalizator za cijeli niz novih poduzetničkih aktivnosti, partnerstva i mreža (Oliver i Jenkins 2005). Navedeno ukazuje na potrebu uključivanja u prodaju što većeg broja lokalnih proizvoda i korištenje lokalnih usluga, kao i na potrebu intenzivnije edukacije lokalnog stanovništva o svim potencijalnim učincima turističkog razvoja s ciljem poticanja lokalnog zapošljavanja i samozapošljavanja. Programi edukacije trebaju uključivati sadržaje specifične za mala obiteljska poduzeća i gospodarstva, prepoznajući njihove posebne ciljeve i potrebe (Getz i Carlsen 2000). Pored pozitivnih ekonomskih utjecaja, potrebno je istaknuti kako turizam, ukoliko se njime adekvatno ne upravlja, može generirati i one negativne. Primjerice, jedan od negativnih učinaka turizma predstavlja neravnomjernost u ostvarivanju učinaka tijekom godine, odnosno sezonalnost, što se može očitovati i u ruralnim, baš kao i na obalnim prostorima. Nadalje, turizam može izazvati i napuštanje tradicionalnih zanimanja što posljedično može izazvati i prekomjernu gospodarsku ovisnost o turizmu i gubitak autohtonih proizvoda. Pored navedenoga, negativni ekonomski učinci turizma uključuju i rast cijena proizvoda i usluga za vrijeme trajanja turističke sezone, uvoz proizvoda i usluga (odljev sredstava) i drugo.

Nadalje, pored ekonomskih utjecaja, veliku važnost imaju i društveni utjecaji turizma, posebice kada je riječ o osjetljivim područjima, kao što su ruralni prostori. U pozitivne društvene utjecaje turizma moguće je uključiti sljedeće:

- uklanjanje predrasuda
- poticanje međusobnoga razumijevanja
- očuvanje kulturnoga identiteta
- očuvanje materijalne i nematerijalne kulture i tradicije
- ponos lokalnog stanovništva
- upoznavanje novih kultura (edukacija)
- dostupnost različitih sadržaja kako lokalnom stanovništvu tako i turistima (sportsko-rekreativnih, zabavnih...)

- unapređenje kvalitete života
- poticanje participativnoga pristupa i uključivanje svih dionika.

S druge strane, ukoliko se turizmom ne upravlja na održiv način, on može generirati i negativne društvene učinke, poput promjene ili gubitka lokalnog identiteta i vrijednosti, gubitak autohtonosti (komercijalizacija), natjecanje i sukob između turista i lokalnog stanovništva gdje se ponekad ponašanje posjetitelja može se smatrati „lokalno“ nametljivo. Slijedom navedenog, potrebno je kontinuirano pratiti i upravljati razvojem turizma kroz definiranje razine prihvatnog potencijala ruralnoga prostora (ekonomskoga, ekološkog i društvenog).

Ruralni prostori pružaju mogućnosti za razne turističke aktivnosti koje su bliske prirodi, čovjeku i tradiciji. Stoga, Dwyer et al. (2009) ističe kako upravljanje destinacijama u ruralnim područjima treba biti usmjereno upravo na razvoj proizvoda temeljenih na kulturi i prirodi. Jedan od zajedničkih pristupa smanjenju ili izbjegavanju negativnih utjecaja turizma uključuje i kontinuirano poboljšanje turističkih proizvoda (Bell et al. 2007, Pröbstl-Haider et al. 2014), uvijek imajući na umu da ti proizvodi trebaju poštivati ljude i prostor u kojem nastaju. Upravo je zato razvidno kako ruralni turizam predstavlja optimalan scenarij za razvoj ruralnih područja, s obzirom da njegovo ishodište leži u ruralnoj tradiciji, kulturi, lokalnom stanovništvu i autohtonim proizvodima i uslugama.

2. KLJUČNI ASPEKTI ODRŽIVOGA RAZVOJA TURIZMA

Ruralni prostori najčešće obilježava nedostatak stalnih prihoda, niska stopa obrazovanosti, starija populacija, zapuštenost graditeljskoga naslijeđa, nezadovoljavajuća opremljenost osnovnim uslugama i infrastrukturom (Fuller-Love et al. 2006) što upućuje na razlog zapuštanja i depopulacije ruralnih prostora (Smolčić Jurdana, 2015). Navedeno ukazuje na potrebu uspostavljanja takve gospodarske orijentacije koja će imati za posljedicu oživljavanje ruralnoga prostora i zadržavanje lokalnog stanovništva u ruralnom krajevima (Smolčić Jurdana et al. 2009). Upravo turizam na ruralnom prostoru može aktivirati gospodarski razvoj područja, a ukoliko se razvija na temelju načela održivoga razvoja, njime se potiče očuvanje lokalnoga identiteta, tradicije i običaja te štiti ekološke i kulturne resurse (Kantar 2016).

Razvoj turizma u ruralnim prostorima koji će biti dugoročno održiv treba biti planiran na način da u najvećoj mogućoj mjeri uvažava lokalna obilježja područja u kojem se razvija. Navedeno podrazumijeva da takav razvoj osigurava optimalnu upotrebu prirodnih resursa kao i njihovo očuvanje, potom da poštuje društveno-kulturnu autentičnost lokalne zajednice, osigurava i potiče očuvanje njihove kulturne, arhitektonske i tradicionalne vrijednosti kao i da osigurava dugoročnu ekonomsku održivost, pružajući svim dionicima društveno-ekonomske koristi (Sagustín Fonset al. 2011). Održivi razvoj ruralnoga turizma podrazumijeva kontinuirani rast i razvoj bez negativnih posljedica na one čimbenike na kojima se i temelji, odnosno očuvani okoliš, zdrava klima, kulturna i tradicijska baština (Kušen 2006).

Turizam, ovisno o kvaliteti upravljanja i planiranja njegova razvoja, može imati pozitivne i/ili negativne ekonomske, društvene, kulturne i ekološke utjecaj na destinaciju. Ipak, upravo su ekonomski utjecaji ti koji su u fokusu onih koji odlučuju o razvoju turizma, a često se zanemaruje činjenica kako su oni uvijek u uskoj međuovisnosti s ostalim, društvenim, kulturološkim, ekološkim i drugim učincima turizma. U tom kontekstu javlja se potreba kontinuiranoga balansiranja svih vrsta učinaka turizma. Naime, ukoliko se želi postići dugoročna održivost sve se dimenzije održivoga razvoja – ekološka, sociokulturna, ekonomska i politička održivost, trebaju nalaziti u dinamičkoj ravnoteži (Kantar 2015). Jednino je tako moguće osigurati dugoročan rast i razvoj ruralnih prostora, u suprotnom, ukoliko se u obzir uzimaju samo ekonomski učinci, a zanemaruju svi ostali, uspjehnost turizma bit će samo kratkoročna. Naime, tada postoji velika mogućnost da se tim pristupom razvoju, ponekad nepovratno, ugroze društveni, kulturni i ekološki resursi na kojima se turizam i razvija.

Unatoč jasnoj potrebi destinacijskoga menadžmenta u razvoju turizma u ruralnim područjima, gotovo da nema adekvatne literature o toj temi (Pröbstl-Haider et al. 2014). Ono što je vrlo važno naglasiti jest da upravljanje turizmom u ruralnom prostoru treba biti osjetljivo na lokalne i regionalne specifičnosti, kako bi taj razvoj bio dugoročno održiv. Kvalitetno upravljanje bilo kojom destinacijom, pa tako i ruralnom, koje rezultira pozitivnim učincima turizma i smanjenjem negativnih učinaka, uvijek je olakšano ukoliko postoje strateški dokumenti koji podupiru takav razvoj. No, malo je takvih ruralnih destinacija koje imaju turističke strateške planske dokumente, a Bartoluci et al. (2016) ističu kako je to „posljedica niske razine svijesti svih dionika u destinaciji o potrebi razvijanja i primjene koherentne lokalne razvojne politike, koja bi pozitivno iskoristila sve attribute ruralnoga prostora, kreirajući ga kao konkurentno i održivo odredište čiji se razvoj temelji na održivosti lokalne prirode, kvalitetnom krajoliku, umjetnosti, obrtu, hrani, obrtima, piću i tradicionalnim vještinama i dr.“ Ipak, ruralni turizam neprestano dobiva na važnosti što upućuje na potrebu izrađivanja razvojnih strategija ruralnoga turizma koje su neophodne za unapređenje kvalitete života u ruralnim područjima. Stoga je upravljanje ruralnim destinacijama od vitalnoga značaja za razvoj ruralnoga turizma u čijem procesu najjaču kariku ima uključenost lokalne zajednice (George et al. 2009). Naime, što je više lokalno stanovništvo uključeno u inicijativu razvoja ruralnoga turizma, to je vjerojatnije da će razvoj ruralnoga turizma biti uspješan (Pröbstl-Haider et al. 2014). Naime, održivi razvoj turizma u ruralnom prostoru treba potaknuti (Institut za turizam 2006):

- kvalitetniju komunikaciju i suradnju između dionika
- unapređenje kvalitete turističkih proizvoda
- jaču podršku lokalne zajednice
- kontrolu i smanjenje negativnih utjecaja turizma
- povećanje razumijevanja i svijesti o prirodnom i kulturnom naslijeđu kod zaposlenika u turizmu, zajednice, turopatora i gostiju.

Pored navedenoga, ukoliko se fokusira na dugoročnu održivost turizma na ruralnom prostoru, potrebno je voditi računa i o kvaliteti usluge i lokalnih proizvoda kako bi se prvenstveno povećala turistička potrošnja (a ne broj turista) i kako bi se zadržao što veći dio turističke potrošnje upravo u ruralnom području.

Naposljetku, kako bi turizam u ruralnim prostorima mogao biti značajan činitelj njegova razvoja, i njegovo upravljanje treba biti vođeno načelima održivoga razvoja. Na takav način ruralna područja mogu se gospodarski aktivirati, u njima je moguće pružati kvalitetne, autohtone i jedinstvene turističke proizvode u ekološki očuvanom prostoru koji će zadovoljiti sve zahtjevnijeg suvremenog turista, ali i koji će biti po mjeri lokalnog stanovništva. Na taj način se održivim razvojem turizma čuva lokalni identitet, kultura, tradicija i običaji, štiti okoliš, jača autohtona, tradicijska i ekološka proizvodnja (Kantar 2015), te se otvaraju nove mogućnosti zapošljavanja i samozapošljavanja kao i kvalitetnijeg života, što će potaknuti ostanak, ali i povratak, posebice mladog stanovništva u ruralne prostore.

ZAKLJUČAK

S ciljem osiguravanja održivoga razvoja turizma u ruralnim prostorima, pri njegovom planiranju potrebno uzeti uz obzir sve moguće utjecaje (pozitivne i negativne), koje turizam može implicirati kako u ekološkom, sociološkom i kulturološkom, tako i ekonomskom smislu, kako naposljetku ne bi došlo do degradacije i uništenja ruralnih resursa na kojima se i temelji njegov razvoj.

Razvoj turizma u ruralnom prostoru je vrlo složen, naime ne samo da je turistima s raznolikim zahtjevima potrebno osigurati pristup i kretanje unutar ruralnih područja, već njihove potrebe i očekivanja moraju biti ispunjeni na način koji je ekološki, ekonomski i sociokulturološki prihvatljiv, kako bi turizam doprinio socioekonomskoj regeneraciji ruralnoga područja (Sharpley 2007). Turizam na ruralnim prostorima trebao bi se razvijati isključivo prema konceptu održivoga razvoja jer takav koncept potiče kontrolirani rast i razvoj kroz maksimalno očuvanje i racionalno iskorištavanje resursa. Na takav način osigurao bi se dugoročni ekonomski i društveni razvoj, a održivo iskorištavanje resursa i odgovorno upravljanje turističkim aktivnostima, trebalo bi dovesti do ekonomske održivosti i očuvanja društvenih i kulturnih vrijednosti ruralnoga prostora.

Ruralni prostori, zbog svojih specifičnosti, predstavljaju jedan od najatraktivnijih područja za suvremene turiste. Potražnja za proizvodima ruralnoga turizma je u porastu, no istodobno su ta područja vrlo osjetljiva s obzirom na ekološke, sociokulturne i ekonomske utjecaje razvoja turizma. Stoga se za svaki ruralni prostor treba pronaći odgovarajući koncept razvoja turizma, čije ishodište svakako treba biti na konceptu održivoga razvoja. Na taj način biti će moguće s ublažiti negativan utjecaj turizma na okoliš i društvo, optimizirati zadovoljstvo posjetitelja i maksimalizirati dugoročni gospodarski rast cijeloga ruralnog područja.

LITERATURA

- Bartoluci, M., Hendija, Z., Petračić, M. (2015), "Possibilities of sustainable development of rural tourism in continental Croatia", *Acta Turistica*, 27 (2), 191-219.
- Bartoluci, M., Hendija, Z., Petračić, M. (2016), "Pretpostavke održivoga razvoja ruralnoga turizma u kontinentalnoj Hrvatskoj", *Acta Economica et Turistica*, 1(6), 141-157.
- Bell, S., Tyrväinen, L., Sievänen, T., Pröbstl, U., Murray, S. (2007), "Outdoor recreation and nature tourism: A European perspective", *Living Reviews in Landscape Research*, 1(2), 1-46.
- Državni zavod za statistiku (2017), "Dolasci i noćenja turista u 2016", Priopćenje No. 1330/0350, Zagreb.
- Dwyer, L., Edwards, D., Mistilis, N., Roman, C. Scott, N. (2009), "Destination and enterprise management for a tourism future", *Tourism Management*, 30(1), 63-74.
- Garrod, B., Wornell, R., Youell, R. (2006), "Re-conceptualising rural resources as countryside capital: The case of rural tourism", *Journal of Rural Studies*, 22, 117-128.
- Gavrila-Paven I., Bărsan M.C., Dogaruc, L-D. (2015), "Advantages and Limits for Tourism Development in Rural Area (Case Study Ampoi and MureuValleys)", *Procedia Economics and Finance*, 32, 1050-1059.
- George, E.W., Mair, H., Reid, D.G. (2009), *Rural Tourism Development: Localism and Cultural Change*, Channel View Publications, Bristol.
- Getz, D., Carlsen, J., (2000), "Characteristic and goals of family and owner-operated businesses in the rural tourism and hospitality sectors", *Tourism Management*, 21, 547-560.
- Institut za turizam (2006), Održivi turizam u deset koraka: planiranje održivoga turizma zasnovanog na baštini i prirodnom naslijeđu: priručnik za upravljanje i razvijanje turističkih regija, destinacija i proizvoda, Institut za turizam, Odras - Održivi razvoj zajednice, Zagreb.
- Kantar, S. (2016), *Razvoj održivoga ruralnoga turizma: potencijali koprivničko- križevačke županije*, doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb.
- Kušen, E. (2006), "Ruralni turizam". U: Čorak, S., Mikačić, V., *Hrvatski turizam – plavo, zeleno, bijelo*, Znanstvena edicija Instituta za turizam: knjiga br. 3, Zagreb, 167-191.
- Lee, B. C., Kim, D., (2009), "Relative importance to tourism decision makers of indicators for sustainable rural tourism development in South Korea: Using APH approach", *Journal of Tourism*, 10, 21-43.
- Nerys Fuller-Love P., Midmore D., Henley T.A. (2006), "Entrepreneurship and rural economic development: a scenario analysis approach", *International Journal of Entrepreneurship Behavior & Research*, 12(5), 289-305.
- Oliver, T., Jenkins, T., (2005), "Integrated tourism in Europe's Rural Destinations: Competition or Cooperation". U. W. Jones and C. Haven-Tang (Ur.), *Tourism SMEs, Service Quality and destination competitiveness*, CABI international, CABI Publishing.
- Petrić, L. (2006), "Izazovi razvoja ruralnoga turizma: dosadašnja praksa u Europi i reperkusije na Hrvatsku = Challenges of rural tourism development: European experiences and implications for Croatia", *Acta turistica*, 18 (2), 138-170.
- Pröbstl-Haider, U., Melzer, V., Jiricka, A. (2014), "Rural tourism opportunities, strategies and requirements for destination leadership in peripheral areas", *Tourism Review*, 69 (3), 216-228.
- Sagustín Fons, M. V., Moseñe Fierro, J. A., Gómez y Patiño, M. (2011), "Rural tourism: A sustainable alternative", *Applied Energy*, 88, 551-557.
- Sharpley, R. (2000), "Tourism and sustainable development: exploring the theoretical divide", *Journal of Sustainable Tourism*, 8 (1), 1-19.
- Sharpley, R., (2007), "Flagship Attraction and Sustainable Rural Tourism Development: The Case of Alnwick garden, England", *Journal of sustainable tourism*, 15(2), 125-143.
- Shepherd, A. (1998), *Sustainable Rural Development*, Macmillan, Basingstoke.
- Smolčić Jurdana, D. (2015), "Ekonomska obilježja poslovanja u ruralnom turizmu - usporedba Hrvatske i Slovenije", *Spodbujanje ruralnoga turizma / Poticanje ruralnoga turizma* (ured. Sedmak G., Smolčić Jurdana, D., Kociper T., Planinc, T.). Založba Univerze na Primorskem, Koper, Slovenija, 159-168.
- Smolčić Jurdana, D., Milohnić, I., Uljačić, M. (2009), "Attractive Accommodation Capacities in Countryside (Croatia)", U zborniku radova: *The influence of global economic recession on tourism*. Bitola, Ohrid, Macedonia: Faculty of Tourism and Hospitality Ohrid, University „St. Kliment Ohridski“, 107-114.
- Soldić Frleta, D. (2015), "Ekonomske prilike u ruralnim prostorima", *Spodbujanje ruralnoga turizma / Poticanje ruralnoga turizma* (ured. Sedmak G., Smolčić Jurdana, D., Kociper T., Planinc, T.). Založba Univerze na Primorskem, Koper, Slovenija, 51-59.
- UNWTO, UN World Tourism Organisation (2004), "Rural Tourism in Europe: Experiences, development and perspectives", Madrid.

TOURISM CHARACTERISTICS IN RURAL AREA

Abstract

The specificity of tourism development in rural areas lies precisely in their particularities. Rural areas are often characterized by rich natural, cultural and traditional heritage, but also by the problems of depopulation and abandonment of traditional activities. In such circumstances, tourism is often seen as a solution for sustainable development of rural areas. Ensuring sustainable tourism development in these areas depends on the perception of the local community development needs. Therefore, the purpose of this paper lies in providing an overview of the rural tourism specific features by emphasizing its advantages and benefits for the local community, as well as the limitations and costs that may arise from its inadequate planning.

Keywords: rural tourism, rural development, sustainable development.

prof. dr. sc. Dora Smolčić Jurdana

Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Primorska 42, p.p. 97, 51410 Opatija, Hrvatska
Tel. 385 51 294 706
E-mail: doras@fthm.hr

doc. dr. sc. Daniela Soldić Frleta

Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Primorska 42, p.p. 97, 51410 Opatija, Hrvatska
Tel. 385 51 294 717
E-mail: danielas@fthm.hr

Leila Đedović, student

Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Primorska 42, p.p. 97, 51410 Opatija, Hrvatska
E-mail: ds2784@fthm.hr